

Buscadors de petroli o especuladors borsaris?

Tres grans petrolieres tenen en cartera 10 projectes d'exploració del fons marí de la costa dels Països Catalans. Però després del fracàs de les companyies de *fracking* a l'interior del territori, aquesta operació sembla més una especulació que no pas una descoberta d'un mar verge capaç d'oferir grans quantitats de petroli. Entitats ecologistes, i també institucions públiques, denuncien els perills de l'exploració amb la tècnica dels canons d'ultrasons.

Cada segon que passa, creix la demanda mundial de petroli. A un ritme de l'1,8% anual. Però cada segon que passa, l'aixeta de l'or negre es tanca una mica més i fa més difícil la troballa i extracció d'aquest hidrocarbur, que proporciona a les companyies que s'hi dediquen uns 2,5 bilions de dòlars de beneficis anuals. I com més escàs sigui el petroli, més car serà. Algunes estimacions apunten que cada any el preu del barril de referència es dispararà 12 dòlars.

En aquest context, les anomenades febrades extractives es fan més recurrents i s'escampen com una plaga per gairebé tots els racons del planeta, no sempre amb criteris objectius de rendibilitat per a les mateixes companyies petrolieres ni de paràmetres de respecte mediambiental. Catalunya i el País Valencià han estat testimonis d'aquesta obsessió amb el *fracking*, una tècnica no convencional d'extracció d'hidrocarburs exportada dels Estats Units que consisteix a fracturar el terreny. Al Principat, la gran contestació social i política i l'evidència que les formacions rocoses i argiloses no podien oferir prou gas ni petroli perquè aquestes

operacions fossin rendibles, va fer que el govern català fes marxa enrere i retirés els permisos a les companyies. A les comarques del nord del País Valencià, però, l'executiu encara no ha mogut fitxa i Montero Energy. SL, confia a poder investigar la zona i, si s'escau, extraure recursos naturals amb aquesta tècnica.

Però si el *fracking* ha fracassat, encara falta veure què passarà amb les exploracions al fons marí de la costa dels Països Catalans, on, al gener de 2014, hi ha registrats una desena de projectes sol·licitats, alguns ja autoritzats i d'altres pendents de tràmits administratius amb l'Estat espanyol. Spectrum Geo Limited ha sol·licitat tres permisos d'exploració al nord, l'est i el sud de les Balears, i estan a l'espera de l'autorització del Ministeri d'Indústria. Per la seva banda, la filial de Cairn Energy, Capricorn Spain, se centra en el golf de Lleó, que inclou la costa de Girona i el cap de Creus, i també el Maresme, on ha demanat reservar zones del fons marí. La companyia ha encarregat un estudi a Seabird Exploration sobre l'impacte ambiental dels sondejos sísmics. També a Catalunya, Repsol Investigaciones Sísmicas (Ripsa), busca

Activistes de Greenpeace protesten davant

ampliar noves àrees d'explotació davant del Delta de l'Ebre, on Repsol gestiona des del 1981 la plataforma d'extracció Casablanca, amb una producció anecdòtica –només l'1,4% del petroli consumit a l'Estat espanyol no és exportat, i els sis pous de petroli de la plataforma de Tarragona comparteixen mercat amb la de Burgos– i 15 vessaments de petroli en 10 anys. Aquí, Ripsa també està pendent d'obtenir una declaració d'impacte ambiental dels sondejos exploratoris favorable.

I al golf de València també Capricorn Spain té una llicència concedida pel govern espanyol per a reservar zones del fons marí per a prospectar gas i petroli en cinc zones. Aquest projecte es troba en informació pública de l'estudi d'impacte ambiental, i pretén buscar petroli o gas en una àrea submarina equivalent a unes sis vegades la superfície d'Eivissa i Formentera juntes i localitzada entre el litoral valencià (a una distància d'entre 5 i 10 quilòmetres) i les costes d'Eivissa (entre 35 i 40 quilòmetres).

De fet, el projecte inicial de la companyia incloïa una sisena zona de sondeig, molt propera a l'Albufera, però

d'un vaixell en costa russa que fa sondejos sísmics en alta mar cercant-hi hidrocarburs.

la pressió social ha fet que la petrolera escocesa, la mateixa que va iniciar la recerca de petroli a l'Àrtic, hagi aturat temporalment el projecte a l'Albufera. En total, a hores d'ara hi ha 2.420 quilòmetres quadrats de costa entre el País Valencià i Eivissa que es troben sota el focus de quatre grans petroleres, d'Escòcia, Anglaterra, Espanya i Noruega.

Rebuig frontal. El procediment que ha seguit el Ministeri d'Indústria, però, és discutible. Estudia cas per cas cada zona sol·licitada, de manera que a la pràctica l'impacte ambiental real que puguin tenir els projectes és molt menor si es considera de forma fragmentària. Les entitats ecologistes d'arreu dels Països Catalans s'han mobilitzat en contra d'aquestes exploracions, que només són el pas previ a una hipotètica extracció d'hidrocarburs del fons marí si efectivament s'hi detectés l'existència de bosses de petroli o gas.

Adverteixen de la convivència de l'executiu espanyol amb les grans petroleres: "Estem davant de tot un programa d'explotació petrolera del Mediterrani, no es pot considerar per separat perquè uns tenen efectes col-

laterals en els altres. No pots evitar que una companyia sol·liciti un permís d'exploració, perquè la llei d'hidrocarburs els empara, però tampoc no pot dissimular-ne els efectes globals. Però aquí el que passa és que el Ministeri d'Indústria va de la mà dels promotors i li interessa afavorir que les avaluacions siguin el més fragmentades possibles", denuncia Carlos Bravo, portaveu de l'Aliança Mar Blava, una entitat ecologista nascuda a Eivissa i Formentera que lluita contra les agressions al territori i que reuneix una trentena d'institucions públiques, representants del sector turístic, pescadors i altres entitats de la societat civil.

De fet, són molts els qui consideren que rere aquesta fal·lera per demanar permisos s'amaga una bombolla finan-

A la nostra costa hi ha una desena de sol·licituds d'exploració petrolera en marxa

cera. "Amb el *fracking* ja va quedar demostrat que era un joc purament especulatiu amb el qual les empreses volien visualitzar que treballaven en diferents concessions a tot el món per apujar el valor de la companyia a la borsa, encara que sabessin que poc petroli o gas trobarien a Catalunya, i que no seria rendible. Però després vendrien les concessions a una companyia més gran i obtindrien plusvàlues. Doncs bé, en el cas de les exploracions al fons marí, tot apunta que l'estratègia és la mateixa", explica en Llorenç Planagumà, geòleg del Centre de Sostenibilitat Territorial. Planagumà reconeix que en el cas del fons marí "hi ha algun estudi científic que assenyala indicis de reserves de petroli a la Costa Brava", però en tot cas, "l'aberració ambiental que comporta deixa sense sentit qualsevol exploració, perquè el cost per al territori és brutal".

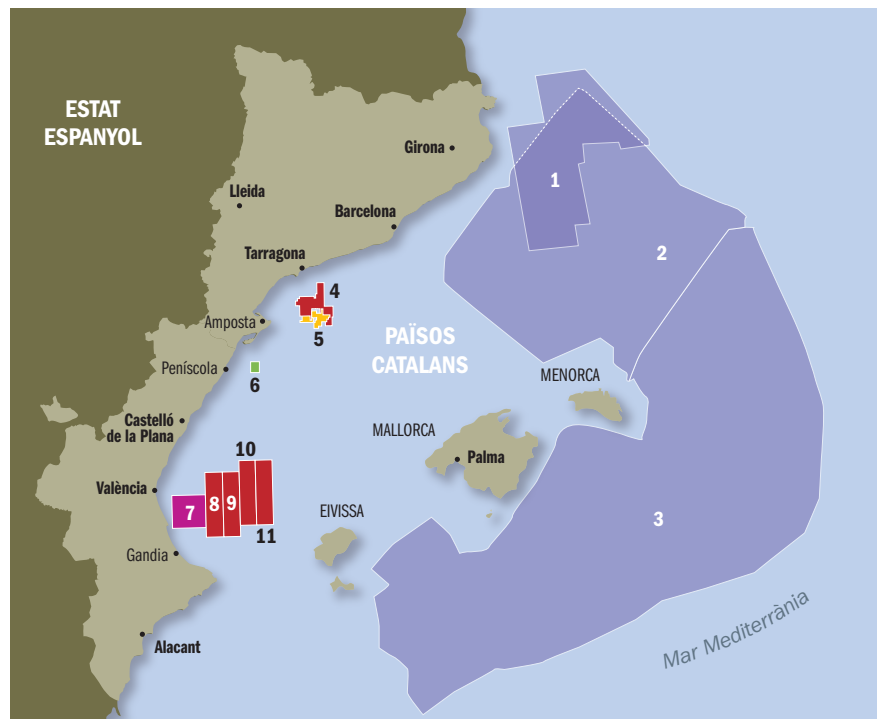
En aquest sentit, Carlos Bravo afegeix un altre argument per a oposar-se a les exploracions: "No podem continuar cremant combustibles fòssils si volem evitar més efectes del canvi climàtic, a més a més, no és pas la primera vegada que s'explora aquesta costa i ja es va determinar que de petroli, poc. Al darrere, només hi veiem la creació d'una altra bombolla financera, en aquest cas la bombolla dels hidrocarburs, els efectes de la qual ja patim amb preus disparats de petroli i gas", rebla el portaveu d'Aliança Mar Blava.

L'entitat ecologista Depana també se suma a les sospites que tot plegat són moviments especulatius i no pas un pla de negoci real de les companyies. David Rodés, geòleg de Depana, recorda un cas molt clar d'especulació amb les prospeccions que es van fer al Maresme. "Eren clarament un eco-bluff. És terreny granític, i el petroli és una roca sedimentària, per tant, si algú et diu que a la costa del Maresme hi pot haver petroli, ja es veu que no pot ser, oi? El petroli que es va buscar fa tres o quatre dècades és el que s'està extraient actualment a la plataforma de Tarragona, i dubto que hi hagi massa més petroli, perquè ja haurien vingut molt abans a buscar-lo".

Ara bé, Rodés matisa que l'oposició de Depana no s'ha d'entendre com un rebuig generalitzat als buscadors de petroli: "No ens oposem a les prospeccions, som conscients que deixar

La costa, en el punt de mira

Projectes d'exploració petrolera sol·licitats o en marxa.

PERMISOS I CONCESSIONS DE L'ADMINISTRACIÓ DE L'ESTAT ESPANYOL

■ Permis sol·licitat	■ Concessió d'investigació vigent	■ Concessió d'emmagatzematge
	■ Concessió d'exploració vigent	■ Renúncia a l'exploració per l'oposició social

1. Cap de Creus 2. Illes Balears 3. Illes Balears 4. Llobarro 1 i Llobarro 2 5. Turbot, Angula, Montana 2 i Casablanca 6. Castor 7. Albufera 8. Benifaió 9. Gandia 10. Alta Mar 1 11. Alta Mar 2

Font: Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç

de consumir petroli i anar a les renovables de cop no és gens realista, sinó a la metodologia dels canons d'aire comprimit, prou perjudicial per a la flora i la fauna marina. Per contra, la prospecció clàssica no té pràcticament impacte”, argumenta en David Rodés, geòleg de Depana.

En aquesta línia, reconeix que s'ha generat una “certa alarma social no sempre fundada en el coneixement” respecte de les prospeccions i les extraccions d'hidrocarburs, i reconeix que aquestes prospeccions amb canó “no tenen per què provocar cap perjudici al sector turístic ni a la gent si es fan a la distància corresponent de la costa, però sí que cal precaució amb les espècies del fons marí”.

Espècies en perill? La tècnica dels canons d'aire comprimit, amb què es pretén fer la prospecció sísmica –sense aquests canons, no es poden traves-

sar les capes de sal i arribar a veure què hi ha al subsòl marí–, és, segons denuncien les entitats ecologistes i també les institucions públiques que s'hi oposen –a tall d'exemple, quan el govern de Rodríguez Zapatero va atorgar els últims dies del seu mandat els permisos a Cairn Energy, la Generalitat Valenciana i el Parlament balear en van demanar la revocació perquè atemptaven directament contra els interessos turístics i ambientals de la seva costa–, especialment nociva per a la flora i la fauna. Aporten diversos estudis que demostren que els alts nivells d'intensitat acústica que s'assoleixen en les prospeccions poden produir danys fisiològics irreversibles en cetacis, i que hi ha evidències d'animals embarrancats i morts.

Aliança Mar Blava remarca que “el comportament dels cetacis també es veu alterat i s'hi observa una fugida de la font sonora, cosa que suposa una al-

teració greu de les seves rutes migratòries. El radi en què te lloc aquest canvi de comportament es d'una mitjana de 25 quilòmetres encara que en algunes espècies de balenes pot arribar al doble de distància”. A més, com assenyalava el portaveu d'aquesta entitat, Carlos Bravo, “les tortugues babaues poden veure afectades les seves migracions, ja que els rangs acústics de freqüències de les tortugues poden ser interferits pels de les prospeccions, i és més que probable que es malmetin els teixits dels òrgans viscerals així com el crani i la closca”.

A parer d'aquesta entitat, els efectes de les exploracions a la costa són només un primer advertiment de les conseqüències que es produirien si es procedís a l'extracció d'hidrocarburs: “En el cas de trobar reserves i començar l'explotació dels recursos fòssils, els impactes es multiplicaran, perquè la perforació i extracció de combustibles fòssils destrueix el subsòl i els seus hàbitats, i contamina el mar a causa de l'ús de barreges sintètiques tòxiques i la producció de residus altament contaminants, la majoria d'ells cancerígens. A més, estan en perill les posidònies, responsables de l'oxigenació de l'aigua”, sentència Bravo.

Des de Catalunya, també es posa èmfasi en el risc de vessament accidental de cru al mar si s'acaben consolidant els projectes, amb les llargues connexions d'oleoductes i el transport marítim, “i es posen en greu perill zones d'alt interès ecosistèmic del parc natural del cap de Creus i la reserva marina de les illes Medes”, entre molts altres ecosistemes, hàbitats, fauna i flora d'alt valor que s'estenen en aquesta zona.

Un còctel químic. Estudis elaborats per la Universitat de València, a instàncies de l'executiu valencià, i també informes encarregats ajuntaments de les illes Canàries assenyalen que, si bé les ones sísmiques comporten riscos, el sistema de perforació del fons marí mitjançant la rotació de broques d'acer o amb punta de diamant, també utilitzat en les exploracions a la nostra costa, és una tècnica que comporta riscos químics, perquè requereix la creació de llots, formats per una barreja de minerals

com el cadmi, l'arsènic, el coure, el mercuri i el plom, i productes químics àcids que s'encarreguen de fer de tap per evitar que el petroli o el gas s'escapin. Aquesta barreja acaba abocada al mar després d'un procés de depuració rudimentària, que a l'últim és absorbida per la fauna i pot arribar a l'ésser humà amb la ingesta de peix. Els mateixos estudis confirmen que la fauna mor en un radi de 500 metres de la perforació.

Ara bé, la principal companyia petrolera amb interessos a la nostra costa, Cairn Energy, que aquesta mateixa setmana posa en marxa un vaixell de 100 metres d'eslora que dispararà aire comprimit al fons marí del golf de València des d'una profunditat de sis metres, ha confirmat que ha contractat observadors de mamífers marins, que comptaran també amb aparells detectors per tal de garantir la seguretat de la fauna. La companyia assegura que "la intensitat del so dels canons augmenta progressivament, de manera que els mamífers tenen prou temps per a allunyar-se de l'àrea d'estudi abans de començar l'activitat".

Europa vigila. Sigui com sigui, la Comissió Europea ha respost a la inquietud de ciutadans i polítics que adverteixen dels riscos assegurant que Brussel·les es mostrarà "vigilant amb els moviments del govern d'Espanya" i les petrolieres implicades. Però si, quan governava el PSOE a Madrid i va concedir llicències, el PP balear i valencià van arrencar la promesa del PP espanyol de revocar els permisos si Rajoy arribava a la Moncloa, finalment no es va canviar ni una coma, argumentant que fer marxa enrere significava prevaricar.

Els informes administratius i la forta oposició social i política en alguns territoris no han aconseguit que la febre extractora remeti a l'Estat espanyol. Des de l'any 2008, el Ministeri d'Indústria i els governs autonòmics han concedit 75 permisos a una trentena de petrolieres i filials per a explorar el subsòl terrestre i marí, que suposen una inversió mitjana de 800 milions d'euros que poden acabar en un no res si no es troben hidrocarburs en la zona reservada. Un boom estimulat pel mateix sector energètic,

Les petrolieres no renuncien a cap possibilitat de trobar petroli, encara que no els resulti rendible. A sota, una tortuga habaua, que a les Balears pot patir lesions pels canons d'ultrasons.

que calcula que l'estat podria amagar recursos de gas equivalents al consum de 70 anys, i prou petroli per a abastir el consum de dues dècades.

El llarg termini. La polèmica sobre les prospeccions és avui ben viva, però el resultat final d'aquest procés té un calendari molt lent. El procés mitjançant el qual una companyia acaba aconseguint extraure el petroli o el gas del subsòl pot arribar a durar més de vint anys, i en cada fase del procés s'assumeixen riscos diferents. Durant aquest temps, altres empreses fan negoci venent a les petrolieres estudis de viabilitat tècnica i econòmica, i

les petrolieres posteriorment poden vendre els drets d'exploració a grups més grans per un preu més elevat del que van pagar inicialment.

Tot plegat té un alt component especulatiu, i en el cas de la costa dels Països Catalans, que va viure la primera onada de buscadors de petroli als anys setanta, no té traces de convertir-se en Eldorado europeu, sinó més aviat en un polvorí social. Ja hi ha hagut un no al *fracking* i un rebuig al magatzem de gas Castor, i les exploracions tampoc no han estat ben rebudes.

Gemma Aguilera